

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

IV. ÚS 117/2012-24

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí 31. mája 2012 v senáte zloženom z predsedníčky Ľudmily Gajdošíkovej a zo sudcov Jána Lubyho a Ladislava Orosza o sťažnosti D. K., B., zastúpeného advokátkou JUDr. B. P., PhD., B., vo veci namietaného porušenia jeho základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a práva na prejednanie jeho záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd postupom Okresného súdu Bratislava II v konaní vedenom pod sp. zn. 8 C 16/2010, za účasti Okresného súdu Bratislava II, takto

r o z h o d o l :

1. Základné právo D. K. na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a právo na prejednanie jeho záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd postupom Okresného súdu Bratislava II v konaní vedenom pod sp. zn. 8 C 16/2010 p o r u š e n é b o l i .

2. Okresnému súdu Bratislava II p r i k a z u j e , aby v konaní vedenom pod sp. zn. 8 C 16/2010 konal ďalej bez zbytočných priet'ahov.

3. D. K. p r i z n á v a finančné zadost'učinenie v sume 2 000 € (slovom dvetisíc eur), ktoré mu je Okresný súd Bratislava II p o v i n n ý vyplatiť do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

4. Okresný súd Bratislava II je p o v i n n ý D. K. uhradiť trovy konania v sume 323,50 € (slovom tristodvadsaťtri eur a päťdesiat centov) na účet jeho právnej zástupkyne JUDr. B. P., PhD., B., do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bola 1. februára 2012 doručená s'ťažnosť D. K., B. (ďalej len „s'ťažovateľ“), zastúpeného advokátkou JUDr. B. P., PhD., B., vo veci namietaného porušenia jeho základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a práva na prejednanie jeho záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) postupom Okresného súdu Bratislava II (ďalej len „okresný súd“) v konaní vedenom pod sp. zn. 8 C 16/2010 o návrhu s'ťažovateľa na zvýšenie výživného.

S'ťažovateľ v s'ťažnosti okrem iného uviedol, že na okresnom súde podal 1. februára 2010 návrh na určenie výživného na plnoleté dieťa, ktorý bol zaregistrovaný pod sp. zn. 8 C 16/2010. Od podania návrhu ani po uplynutí dvoch rokov nebol vo veci urobený žiadny procesný úkon, nebolo nariadené žiadne pojednávanie, čo s'ťažovateľ hodnotí ako nečinnosť okresného súdu.

S'ťažovateľ podal 2. novembra 2011 okresnému súdu s'ťažnosť na zbytočné priet'ahy v konaní, na ktorú v čase podania s'ťažnosti ústavnému súdu však ešte nemal odpoveď.

Sťažovateľ poukazuje na to, že doterajším postupom, resp. nečinnosťou okresného súdu, dochádza k negovaniu a odopieraniu spravodlivosti. Ako študent vysokej školy je sťažovateľ odkázaný na výživu svojich rodičov, a preto uvedená nečinnosť okresného súdu výrazne negatívne ovplyvňuje kvalitu jeho života.

Na základe uvedeného sťažovateľ navrhuje, aby ústavný súd nálezom takto rozhodol:

„Okresný súd Bratislava II v konaní vedenom pod sp. zn. 8 C/16/2010 porušil základné právo D. K., nar..., bytom B., aby sa jeho vec prerokovala bez zbytočných prietahov zaručené v čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky, ako aj jeho právo na prejednanie veci v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd.“

„Okresnému súdu Bratislava II sa v konaní vedenom pod sp. zn. 8/C16/2010 prikazuje konať bez zbytočných prietahov.“

„D. K., nar..., bytom B., priznáva primerané finančné zadosťučinenie v sume 5. 000,- EUR (slovom päťtisíc eur), ktoré mu je Okresný súd Bratislava II povinný vyplatiť do 15 dní od právoplatnosti tohto nálezu.“

„Okresný súd Bratislava II je povinný nahradiť D. K., nar..., bytom B., trovy konania pred Ústavným súdom vo výške 806,58 EUR na účet č. 2616006696/1100 právnej zástupkyne, advokátky JUDr. B. P., so sídlom B. do pätnástich dní od právoplatnosti tohto nálezu.“»

Ústavný súd po predbežnom prerokovaní sťažnosti ju uznesením č. k. IV. ÚS 117/2012-11 z 1. marca 2012 prijal na ďalšie konanie [§ 25 ods. 1 a 3 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“)].

Po prijatí sťažnosti sťažovateľa na ďalšie konanie ústavný súd 20. marca 2012 predsedníčku okresného súdu vyzval, aby sa vyjadrila k sťažnosti a zároveň aj k otázke vhodnosti ústneho pojednávania.

Predsedníčka okresného súdu vo svojom vyjadrení k sťažnosti z 3. mája 2012 (sp. zn. Spr. 2051/12 doručenom ústavnému súdu 9. mája 2012) okrem iného uviedla:

„Návrh na určenie výživného na plnoleté dieťa bol súdu doručený dňa 01. 02. 2010. Až dňa 09. 02. 2012 súd rozhodol a vydal rozkaz na plnenie.

Konštatujem, že sťažnosť sťažovateľa je opodstatnená, nakoľko v konaní som zistila závažné prieťahy, ktoré boli zavinené nečinnosťou súdu.

K tvrdeniu sťažovateľa, že jeho sťažnosť, ktorú podal dňa 02. 11. 2011 na Okresný súd Bratislava II nebola vybavená uvádzam nasledovné.

Súd dňa 02. 11. 2011 prijal sťažnosť sťažovateľa na prieťahy v súdnom konaní vedenom pod sp. zn. 8 C/16/2010. V dôsledku zmeny štatutárneho zástupcu Okresného súdu Bratislava II bola však táto vybavená oneskorene a bola vyhodnotená ako opodstatnená.“

Predsedníčka okresného súdu súčasne ústavnému súdu oznámila, že súhlasí s upustením od ústneho prerokovania sťažnosti.

Ústavný súd 9. mája 2012 vyzval aj sťažovateľa, aby sa vyjadril k stanovisku okresného súdu, ako aj k otázke nariadenia verejného ústneho pojednávania. Sťažovateľ vo svojom podaní doručenom ústavnému súdu 22. mája 2012 uviedol, že súhlasí s prerokovaním sťažnosti bez nariadenia ústneho pojednávania; k stanovisku okresného súdu sa nevyjadril.

Ústavný súd so súhlasom účastníkov konania podľa § 30 ods. 2 zákona o ústavnom súde upustil v danej veci od ústneho pojednávania, pretože dospel k záveru, že od neho nemožno očakávať ďalšie objasnenie veci.

II.

Ústavný súd rozhoduje podľa čl. 127 ods. 1 ústavy o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú

Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv nerozhoduje iný súd.

Sťažovateľ sa svojou sťažnosťou domáhal vyslovenia porušenia základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, podľa ktorého každý má právo, aby sa jeho vec verejne prerokovala bez zbytočných prietahov.

Sťažovateľ sa domáhal aj vyslovenia porušenia svojho práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru, podľa ktorého každý má právo, aby sa jeho záležitosť prejedнала v primeranej lehote.

Ústavný súd pri rozhodovaní o sťažnostiach namietajúcich porušenie základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, ako aj práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru vychádza zo svojej ustálenej judikatúry, v súlade s ktorou účelom základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov je odstránenie stavu právnej neistoty, v ktorej sa nachádza osoba domáhajúca sa rozhodnutia všeobecného súdu. Samotným prerokovaním veci na súde sa právna neistota osoby domáhajúcej sa rozhodnutia neodstraňuje. K stavu právnej istoty dochádza zásadne až právoplatným rozhodnutím súdu alebo iným zákonom predvídaným spôsobom, ktorý znamená nastolenie právnej istoty inak ako právoplatným rozhodnutím súdu (m. m. IV. ÚS 221/04).

Základnou povinnosťou súdu i sudcu je preto zabezpečiť taký procesný postup v súdnom konaní, ktorý čo najskôr odstráni stav právnej neistoty, kvôli ktorému sa účastník konania obrátil na súd so žiadosťou o jeho rozhodnutie.

Táto povinnosť súdu a sudcu vyplýva z § 6 Občianskeho súdneho poriadku (ďalej len „OSP“), ktorý súdom prikazuje, aby v súčinnosti so všetkými účastníkmi konania postupovali tak, aby ochrana ich práv bola rýchla a účinná, ďalej z § 100 ods. 1 prvej vety OSP, podľa ktorého len čo sa konanie začalo, postupuje v ňom súd i bez ďalších návrhov tak, aby vec bola čo najrýchlejšie prejednaná a rozhodnutá.

Sudca je podľa § 117 ods. 1 druhej vety OSP povinný robiť vhodné opatrenia, aby sa zabezpečilo splnenie účelu pojednávania a úspešné vykonanie dôkazov. Ďalšia významná povinnosť pre sudcu vyplýva z § 119 ods. 1 OSP, podľa ktorého sa pojednávanie môže odročiť len z dôležitých dôvodov, ktoré sa musia oznámiť. Ak sa pojednávanie odročuje, predseda senátu alebo samosudca spravidla oznámi deň, kedy sa bude konať nové pojednávanie.

Pri posudzovaní otázky, či v súdnom konaní došlo k zbytočným priet'ahom v konaní, a tým aj k porušeniu základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru, ústavný súd v súlade so svojou doterajšou judikatúrou (III. ÚS 111/02, IV. ÚS 74/02, III. ÚS 247/03, IV. ÚS 272/04) zohľadňuje tri základné kritériá, ktorými sú právna a faktická zložitosť veci, o ktorej súd rozhoduje (1), správanie účastníka súdneho konania (2) a postup samotného súdu (3). Za súčasť prvého kritéria sa považuje aj povaha prerokúvanej veci.

1. Predmetom konania pred okresným súdom je rozhodovanie o návrhu s'ťažovateľa na určenie výživného na plnoleté dieťa. Zo skutočností uvedených s'ťažovateľom ani z obsahu na vec sa vzťahujúceho súdneho spisu ústavný súd nezistil okolnosť, ktorá by odôvodňovala záver o faktickej zložitosti alebo o právnej zložitosti veci. Ide o vec, ktorá tvorí štandardnú súčasť rozhodovacej činnosti všeobecných súdov. Z hľadiska povahy prerokúvanej veci ide o vec, ktorá si vyžaduje osobitnú rýchlosť konania.

2. Ďalším kritériom, podľa ktorého ústavný súd zisťoval existenciu zbytočných priet'ahov v napadnutom konaní, bolo správanie s'ťažovateľa ako účastníka tohto súdneho konania v procesnom postavení navrhovateľa. Ústavný súd konštatuje, že správanie s'ťažovateľa nemalo nijaký vplyv na doterajšiu dĺžku konania. S'ťažovateľ podal okresnému súdu s'ťažnosť na priet'ahy v konaní predsedníčke okresného súdu, ktorá jeho s'ťažnosť hodnotila ako opodstatnenú.

3. Tretím kritériom, podľa ktorého ústavný súd zisťoval, či v označenom konaní došlo k zbytočným priet'ahom, bol postup samotného okresného súdu.

Sťažovateľ podal 1. februára 2010 návrh na určenie výživného podľa § 174b ods. 2 OSP, ktorý bol zaregistrovaný pod sp. zn. 8 C 16/2010. Od podania návrhu až do doručenia sťažnosti sťažovateľa ústavnému súdu 1. februára 2012 okresný súd vo veci neurobil nijaký procesný úkon.

Okresný súd až 9. februára 2012 vydal rozkaz na plnenie č. k. 8 C 16/2010-24, ktorým rozhodol, že odporca je povinný prispievať na výživu navrhovateľa mesačne sumou 350 € vždy do 15. dňa v mesiaci, počnúc právoplatnosťou tohto rozkazu na plnenie.

V čase od 16. februára 2012 okresný súd viackrát neúspešne doručoval rozkaz na plnenie odporcovi; označený rozkaz bol odporcovi doručený na adresu pracoviska, a odporca proti nemu podal 21. mája 2012 odpor.

Ústavný súd uzavrel, že okresný súd počas dvoch rokov bol v konaní sp. zn. 8 C 16/2010 nečinný bez ústavne akceptovateľného dôvodu napriek tomu, že rozkazné konanie je typom konania, ktoré predpokladá rýchly a operatívny postup súdu (o návrhu sťažovateľa dosiaľ nie je právoplatne rozhodnuté), čím porušil základné právo sťažovateľa na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a právo sťažovateľa na prejednanie jeho záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru.

III.

Ak ústavný súd pri rozhodovaní o sťažnosti fyzickej osoby alebo právnickej osoby podľa čl. 127 ods. 2 ústavy vysloví, že k porušeniu práva došlo právoplatným rozhodnutím, opatrením alebo iným zásahom, prípadne nečinnosťou, zruší také rozhodnutie, opatrenie alebo iný zásah, prípadne prikáže tomu, kto právo porušil, aby vo veci konal. Podľa čl. 127 ods. 3 ústavy ústavný súd môže svojím rozhodnutím, ktorým vyhovie sťažnosti, priznať tomu, koho práva boli podľa odseku 1 porušené, primerané finančné zadosťučinenie.

V súlade s § 56 ods. 3 písm. a) zákona o ústavnom súde ústavný súd okresnému súdu prikázal, aby v konaní vedenom pod sp. zn. 8 C 16/2010 ďalej konal bez zbytočných prietáhov.

Podľa § 50 ods. 3 zákona o ústavnom súde ak sa sťažovateľ domáha primeraného finančného zadosťučinenia, musí uviesť rozsah, ktorý požaduje, a z akých dôvodov sa ho domáha. Podľa § 56 ods. 5 zákona o ústavnom súde ak ústavný súd rozhodne o priznaní primeraného finančného zadosťučinenia, orgán, ktorý základné právo alebo slobodu porušil, je povinný ho vyplatiť sťažovateľovi do dvoch mesiacov od právoplatnosti rozhodnutia ústavného súdu.

Sťažovateľ žiadal aj o priznanie primeraného finančného zadosťučinenia „... vo výške 5.000,- €, nakoľko sťažovateľ sa dlhodobo nachádza v právnej neistote, čo sa s poukazom na § 48 ods. 2 prvej vety Ústavy SR a čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd považuje v konečnom dôsledku za odmietanie výkonu spravodlivosti“.

Cieľom finančného zadosťučinenia je dovŕšenie ochrany porušeného základného práva v prípadoch, v ktorých sa zistilo, že k porušeniu došlo spôsobom, ktorý vyžaduje nielen vyslovenie porušenia, prípadne príkaz na ďalšie konanie bez pokračujúceho porušovania základného práva (IV. ÚS 210/04). Podľa názoru ústavného súdu v tomto prípade prichádza do úvahy priznanie finančného zadosťučinenia. Pri určení finančného zadosťučinenia ústavný súd vychádza zo zásad spravodlivosti aplikovaných Európskym súdom pre ľudské práva, ktorý spravodlivé finančné zadosťučinenie podľa čl. 41 dohovoru priznáva so zreteľom na konkrétne okolnosti prípadu.

Vzhľadom na doterajšiu dĺžku konania okresného súdu vedeného pod sp. zn. 8 C 16/2010 o návrhu sťažovateľa z 1. februára 2010 viac ako dva roky, berúc do úvahy konkrétne okolnosti daného prípadu, ako aj skutočnosť, že konanie vo veci sťažovateľa nebolo do rozhodnutia ústavného súdu právoplatne skončené, ústavný súd považoval

priznanie sumy 2 000 € za primerané finančné zadosťučinenie podľa § 56 ods. 4 zákona o ústavnom súde.

Ústavný súd napokon rozhodol aj o úhrade trov konania sťažovateľa, ktoré mu vznikli v dôsledku právneho zastúpenia pred ústavným súdom advokátkou JUDr. B. P., PhD. Sťažovateľ žiadal priznať úhradu trov konania v sume 806,58 € za dva úkony právnej pomoci vyčíslené z hodnoty sporu. Podľa § 36 ods. 2 zákona o ústavnom súde ústavný súd môže v odôvodnených prípadoch podľa výsledku konania uznesením uložiť niektorému účastníkovi konania, aby úplne alebo sčasti uhradil inému účastníkovi konania jeho trovy.

Ústavný súd pri rozhodovaní o priznaní trov konania vychádzal z priemernej mesačnej mzdy zamestnanca hospodárstva Slovenskej republiky za I. polrok 2011, ktorá bola 763 €.

Úhradu priznal za dva úkony právnej služby (prevzatie a príprava zastúpenia, spísanie sťažnosti) v súlade s § 1 ods. 3, § 11 ods. 2 a § 14 ods. 1 písm. a) a b) vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení neskorších predpisov (ďalej len „vyhláška“), a to za každý úkon po 127,16 €, t. j. spolu 254,32 €, čo spolu s režijným paušálom 2 x 7,63 € (§ 16 ods. 3 vyhlášky) predstavuje celkovú sumu 269,58 €. Keďže advokátka je platiteľkou dane z pridanej hodnoty (ďalej len „DPH“), ústavný súd uvedenú sumu trov konania zvýšil o príslušnú percentuálnu sadzbu platcu DPH 20 %, t. j. na sumu 323,50 €.

Priznanú náhradu trov konania je okresný súd povinný zaplatiť na účet právnej zástupkyne sťažovateľa (§ 31a zákona o ústavnom súde v spojení s § 149 OSP).

Vzhľadom na čl. 133 ústavy, podľa ktorého proti rozhodnutiu ústavného súdu nie je prípustný opravný prostriedok, treba pod právoplatnosťou nálezu uvedenou vo výroku tohto rozhodnutia rozumieť jeho doručenie účastníkom konania.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 31. mája 2012